

Take 455

'Eerlijke smeerlappen'

Jakob-zoon Take 455 rolde niet spectaculair door het Centraal Onderzoek van 2009, maar slaagde met nette punten. Eerlijk is eerlijk, exterieurmatig kon hij mooier, maar aldoor is aangegeven dat zijn afstamming medebepalend was. De Jakobzoon komt uit een degelijke merriestam, hoewel deze niet Wessel-vrij is. Bovendien is moedersvader Oltman 315 afgekeurd op onder meer zijn zwakke achterhand. Take is dus een hengst met zowel plussen als minnen.

Tekst & foto's: Janna Kroes

JM

Take werd geboren als Volkert uit 'e Reiden bij Pieter en Tetsje van der Meer in de Tynje. De goedlachse Pieter kan er niet zo zwaar aan tillen. Hij snapt zelf heel goed dat de hengst vooral is geselecteerd vanwege het feit dat het een Jakob-zoon is. Van der Meer: 'Was het een Doaitzen 420 Sport geweest, hadden ze hem natuurlijk nooit genomen. Van Jakob is er niet veel, want eerlijk gezegd valt de nafok van zijn zoon Olrik 383 ook tegen door dat overbouwde wat je veel ziet bij zijn kinderen. Ik heb er een paar van gehad, maar ik was er niet zo weg van. Ja, een keer een Ster-

hengst, die was ook op de Hengstenkeuring, maar hij had jammer genoeg geen zaad.' De moederlijn speelde ook mee in de goedkeuring, denkt Pieter. Takes overgrootmoeder, Wieske, is de moeder van de Preferente stempelhengst Oege 267. Wieske was een Hindrik-merrie en Hindrik is afkomstig uit dezelfde moederlijn. Zijn grootmoeder is Eeldertsje (1945) en Wieskes overgrootmoeder is diezelfde Eeldertsje. Wieske is dus een product van lijnenteelt. 'Hindrik was een tuiger waar een paar keer Age 168 achter zit, vrij bloed dus. Daarom vond ik deze bloedlijn ook wel mooi toen we begonnen te fokken', vertelt Pieter.

Schoonvader Hoekstra

Pieter en Tetsje begonnen met twee Stermerries, moeder en dochter Wieske en Atsje H. Deze waren van Tetsjes vader, Hoekstra uit Suawoude. Pieter had al eens geprobeerd om een paard van hem te kopen, maar toen zei hij: 'Nee je hebt mijn dochter al, meer krijg je niet.' Helaas kreeg Tetsjes vader op jonge leeftijd kanker en hij overleed. Hij werd nog geen 65 jaar. De kinderen zaten met de paarden in de maag. Wat te doen? Tetsjes zussen vonden de beide Stermerries te duur en wilden ze naar de veiling doen. Wieske, die toen al achttien jaar was, kon ook wel voor de dood weg, want die werd toch niet meer drachtig. Pieter is veehouder en van huis uit bekend met paarden. Zijn vader was boer en zijn opa handelaar. Hij lag er wakker van en besloot dat hij de beide Stermerries Atsje en Wieske graag wilde overnemen. 'Wieske was een kleine merrie en nog heel hecht, dat vond ik zonde. Die kon niet voor de dood weg!' Maar Wieske was geen makkelijk paard en zijn vrouw vond het een slecht plan. 'Daar verongeluk je mee', waarschuwde ze. Maar Pieter verblikt of verbloost niet zo gauw en durfde het wel aan, dus het ging door. Zo kwamen in 1986 moeder en dochter naar de Tynje. Pieter: 'Alleen mijn schoonvader kon met Wieske omgaan, maar ook hij kwam wel met de vork in de hand het hok in. Het was een kenau, maar er was gewoon te veel mee omgetrutteld denk ik. Zo eenkennig.

De merries waren hier eerst onwennig. Ik had de trekker mee overgenomen en als Wieske die hoorde, werd ze helemaal gek. Dan dacht ze dat de oude baas er aan kwam. Op een keer in het begin, ze stonden hier gewoon tussen de hekken achter in de schuur, viel ze me aan! Verdikkie, ik dacht, wat moet ik daar nou mee. Maar ik ben ook wel wat obstinaat. Dus ik heb haar het tuig opgegooid, hier het hek door het land in en lopen! Wieske was wit van het schuim en ik ook. Maar daarna was het klaar. Nooit weer ruzie gehad, al bleef het een fel paard. Maar daarna was ze in de omgang wel veel gemakkelijker.'

Ringrijden

Pieter wilde haar toch gebruiken en samen met dorpsgenoot Folkert van der Veer sloeg hij aan het oefenen het dorp door. 'Dat kleine felle ding was haast niet te houden, maar het ging steeds beter. Toen durfden we het ook wel aan om met haar te gaan ringrijden, maar dat had niet gemoeten', lacht Pieter en dist het verhaal smakelijk op: 'We moesten wachten, maar dat lukte niet. Wieske sprong zo de sloot in. De hele boel er weer uit gehaald en toch gereden. Maar stinken moet je rekenen! En Tetsje zat te trillen op de wagen, dus die heeft nooit een ring gestoken. Naderhand hebben we niet veel meer met haar gedaan.' Omdat de merrie zo hecht en goed was, probeerde Pieter toch weer of hij haar drachtig kon krijgen en dat lukte. Zij is daardoor ook nog Preferent geworden. Wieske was en bleef een karakterpaard. Ze werd op de Fokdag als twintigjarige nog uitgenodigd voor de kampioensring. 'Nou, dat hebben we maar niet geprobeerd. Wat een vergelijk, zo'n oude merrie tussen de drie-, vierjarigen. Dus ik heb haar teruggetrokken maar het gaf wel aan welke kwaliteit ze had en wat een vuurvreter het was.' Helaas gaf zij haar kleine maat door en alleen haar zoon, dekhengst Oege en dochter Atsje H. zijn bekroond. De rest bleef Stamboek of Veulenboek, veelal vanwege een te kleine maat. Pieters schoonvader heeft de goedkeuring van Oege meegemaakt, maar het verdere succes met de paarden niet meer.

‘Oeges goedkeuring was heel emotioneel. Hij had de gewoonte om de paarden naar de kinderen te noemen en kort daarvoor was zijn zoon Oege aan leukemie overleden.’

Oege

Het karakter waar veel mensen de hengst Oege van kennen heeft hij zo

te horen niet van een vreemde. ‘Nee, zeker niet, maar ik hou er wel van. Eerlijke smeerlappen, dat zijn het. Er moet wat in een paard zitten. Met een mak paard verongeluk je alleen maar, want dan let je niet op. Onze paarden zijn heel makkelijk in de omgang, maar als ze moeten werken, dan zijn ze er, zeer wakker en werklustig.

Siepje, de volle zus van Iemkje, Takes moeder.

Laatst heb ik Take onder het zadel gezien bij Jan Folmer. Naaide er ook even uit. ‘Ha, dat zijn ze hè, zei ik. ‘Oh, hou jij daar wel van? vraagt Jan. ‘Ikke wel. Dat mag wel. Ze mogen best schrikken en er even vandoor willen, maar ze moeten zich wel terug laten nemen, niet willen doorzetten. Dat is niet goed. Maar ze zij niet allemaal zo hoor. Takes moeder Iemkje is verschrikkelijk lief, daar kun je iedereen wel op zetten. En van de zomer heeft een jong paard van ons hier meegelopen in een musical, dat ging ook prima.’ De musical Jesus Christ Superstar werd opgevoerd ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van het dorp en een vijfjarige merrie liep na twee keer oefenen gewoon mee in het stuk, zo tussen de mensen, de lichten en de muziek door. Een hele belevenis en alles ging goed.

Atsje

Pieter heeft eigenlijk geen tijd om nog met de paarden te rijden, maar ze worden dus wel onder het zadel gereden. Zijn dochter Maaïke rijdt en de twee buurmeisjes Marit en Clara. Ook dorpsgenoot Harm, die in de musical de rol van Pilatus speelde, had voorheen wel op de paarden van Van der Meer gereden. En hoewel sommige dus heel makkelijk zijn, ze zijn niet allemaal superbraaf. Tetsje: ‘De meisjes gaan de weg wel uit, maar dan wel samen, beter niet alleen.’ Alle paarden die er nu aan de Warrewei zijn, zijn allemaal afkomstig uit Atsje H. Dat was de enige die de maat had en Ster werd. Andere dochters van Wieske zijn daardoor verkocht. Wieskes dochter Tetsje werd wel Ster, maar ze werd bij het meten te klein

bevonden. ‘Schoonvader had het nog zo gezegd: ‘Noem een paard nooit Tetsje want die blijven klein. Dat is bij de koeien ook altijd zo. Hij heeft gelijk gekregen.’ Atsje bleek dus de enige Sterdochter en zij bleef. Uit haar is verder alle nafok van de Ut ‘e Reiden-paarden. ‘Tsjalling was een grote hengst met een heel sterke achterhand, vandaar de keuze voor hem en die is goed uitpakkt dus.’

Maat

Van Atsje H. zijn er nog drie fokmerries aanwezig. Het zijn haar dochters Ytsje M., Iemkje ut ‘e Reiden, de moeder van Take 455 dus en Siepje ut ‘e Reiden, een volle zus van Iemkje. Overigens is het langzamerhand met de maat goed gekomen, ook omdat bewust groot fokkende hengsten gebruikt werden. Een kleindochter van Atsje meet nu zelfs 1.71 meter. En zo groot hoeft het voor de fokker nou eigenlijk ook weer niet. Atsje bleek goed te fokken. Zij werd op haar eerste vier nakomelingen al Preferent. ‘Iemkje is het beste paard dat ik ooit gehad heb, wat een fijn paard.’ Haar vader is Oltman 315. Deze hengst koos Pieter omdat hij hem zo impone-

De negentienjarige Peke-merrie Ytsje H. is net als Iemkje en Siepje een dochter van Atsje H.

Moederlijn Take 455

Take 455 is afkomstig uit stam 2, een van de oudste merriestammen van het stamboek en beter bekend als de stam van wijlen Anne Brouwer. De vader van oud-jurlylid Anneke Brouwer begon in 1945 met het veulen Eeldertsje en had met haar en haar dochters en kleindochters enorm veel succes. Eeldertsje werd als zestienjarige nog kampioen op de Fokdag in Oldeboorn. Ook won ze in tuig, eerst met dochter Jinke, later met Lys en ze had vaak de beste fokgroepen. Lys wordt in de Merriestammen omschreven als een bijzonder fraai paard. Uit de directe lijn van Take komen ook de dekhengsten Oege 267P en Sytse 385. Andere hengsten zijn Minne 193, Murk 194, Otto 199, Hindrik 222, Kasper 229, Riens 270, Wypke 277, Dimer 285, Meier 307, Oeds 318, Nanning 374 en Tsjipke 399. De stam begint in 1885 met de Preferente Hulpboekmerrie Juffer, die twee dochters had. Alleen Dina van 1896 kreeg nafok, de merrie Caspara Model uit 1901 (Sultan 105). Zij staat in de Merriestammen afgebeeld met een oude foto, met zeer lang behang. Met Caspara’s achterkleindochter Morgengroet (Cremer 136) begint de stam daarna snel uit te dijen. Eeldertsje is vanaf veulen in het bezit van Anne Brouwer. Piter van der Meer zijn schoonvader, Hoekstra uit Suawoude, kocht Wieske als veulen of enter bij Hofstra uit Hidaard.

Morgengroet (Cremer 136)	Zierda (Bouke 174P)	Eeldertsje (Nammele 147P)	Lys (Ewold 181)	Jansie (Age 168)	Wieske (Hindrik 222)	Atsje H. (Tsjalling 235)	Iemkje ut ‘e Reiden (Oltman 317)
Stamboek	Ster	Model Preferent	Model	Model	Ster Preferent	Ster Preferent	Ster Preferent
1932	1941	1945	1951	1962	1968	1981	1994
1,60 / 5,47% - kolletje	1,53 / 3,91%	1,56 / 4,69%	1,59 / 7,42%	1,58 / 5,47%	11,13%	1,56 / 3,12%	1,64 cm / 2,34%
4 dochters, waaronder 3 Ster	Werd op veertienjarige leeftijd Ster. Ze kreeg 1 dochter.	14 nakomelingen, waaronder Murk 194 en 11 merries, waaronder 4 Model en 2 Model Preferent: Onori (Gabe 221) en Tina (Age 168) en 2 Stermerries	5 nakomelingen, 1 Vb-merrie, 1 Stamboekmerrie, 1 Ster en 1 Model.	4 nakomelingen, 2 Veulenboekhengsten en Unaldine Ster en Wieske Ster Preferent (beide Hindrik 222)	14 nakomelingen, waaronder Oege 267P en Atsje H. Ster Preferent. De rest bleef Veulenboek/Stamboek, met name vanwege te klein en veel hengsten	12 nakomelingen, waaronder 3 Ster Preferent: Ytsje M. (Peke 268), Froukje ut ‘e Reiden* (Jurjen 303) en Iemkje. Daarnaast 2 Stermerries, Jinke en Siepje en 3 Stamboekmerries (Rypke 321). * Froukje is de moeder van Sytse 385	11 nakomelingen, waaronder Take 455 1 Sterhengst (Olrik 383) 3 Stermerries: Ankje ut ‘e Reiden (Jorrit 363) (IBOP 83 pt), Esther ut ‘e Reiden (Riemer 379) (IBOP 79 pt), Jitske ut ‘e Reiden (Olrik 383)

rend vond, net als zijn moeder, Ulske Sietske van de Hertshoorn.
 'Dat vond ik zo'n indrukwekkende tuigmerrie. Als ze achter op het terrein stond, was het niets, maar de baan in kwam de borst vooruit en de hals erop en dan liep ze! Prachtig! Oltman vererfde niet zo'n beste achterhand, maar ik denk dat Tsjalling dat genoeg compenseert.'

Springen

Iemkje bleek een opvallend talent te hebben: 'Zij kon springen als de beste! Harm alias Pilatus heeft haar vroeger gereden bij manege Dekema in de les en dan sprong ze de bruinen eruit. Ze moest hun het hele parcours voordoen en ze was niet te houden. Jammer genoeg is ze uitgeleden op de klinkers en onder een wagen geschoten. Ze heeft daardoor een knoei in de rug opgelopen en dat is nooit helemaal goed gekomen. Maar ook zoveel karakter. Als we met een veulen naar de keuring gaan, loopt ze als een zoutzak naar de baan. Eenmaal binnen gaat ze en wacht ze niet op de voorbrenger. Siepie heeft dat ook weer.' Ytsje M. is een Peke-dochter geboren in 1991. Afgelopen jaar bleef ze gust. Dit jaar heeft Pieter het weer geprobeerd en hopelijk is ze drachtig van Jillis 301. 'Jillis is er nu nog dus ik dacht och, dat probeer ik eens. Oud bij oud en mooi bloed natuurlijk, vrij bloed ook. Daar moet ik wel mee oppassen. We hebben een paar keer een waterhoofdveulen gehad dus ik let goed op Wessel-vrije hengsten. Siepie en Iemkje hebben dit jaar beiden een Jisse-veulen en als het goed is, is Siepie drachtig van Aan 416 en Iemkje weer van Jisse 433. Ook Jakob werd dus puur vanwege het bloed gekozen. Er was nog een Jakob-hengst van Iemkje, maar die is helaas verongelukt. Toen Take vier weken oud was, kwam Jan Folmer hier om te insemineren. Take zat wat dik in het haar en was erg propperig. Jan zei: 'Dat is maar een gewoon veulentje.' Maar omdat het zo warm was steeds, schoor ik hem en toen stond er ineens een heel ander dingetje. Op de keuring sprak Jan me weer aan, dat dat toch zeker wel een eerste Premieveulentje was!' •

De Ster Preferente Wieske (foto) is Takes overgrootmoeder en de moeder van Oege 267P.

Een ingespannen Atsje moest op de Fokdag in Drachten de baan uit. Ze had te veel haast.

Iemkje ut 'e Reiden, moeder van Take, met haar fokker en eigenaar Pieter van der Meer.